כי שדית בור בינייהו אתיא בולהו. מה שפי׳ הקונטרס דשן אמיא מבור ואם דמי פרכת מה לאם שכן מועדת לאכול בין לאור לה בין שאין לאור לה תאמר כשן שאין מועדת לאכול אלא בראור לה וקשה דלא אשכחן שאינו לאור כשן דאם אכלה דבר שאין לאור לה לא הוי תולדה דשן אלא תולדה דקרן כיון דאין הגאה להזיקה ואי משכחת כשוס ענין אילף מאש דמתחייב אף בשאין לאור ונראה דשן נמי אתי בפלגא דדינא לו מאש לחודיה ומיהו י״ל לפירוש הקונטרס דשפיר פרכינן פירכא דלא שייכא כשן דבהאי גוונא פריך בהמובל (לקמן דף פח.) גבי עבד ואשה מה לאשה שכן אינה במלה אך מה שפירש בור יוכיח שאין מועד לדבר שאין לאור לו כגון אדם קשה מדא דלא פטר אדם אלא ממיתה ולא מנזקין ועוד אטו משום דפטר אדם חשוב אין לאור והלא כאש נמי פטור טמון ועוד דלקמן (דף ט:) גבי חומר בשור מבור אין מועלת לרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור אין לאור בבור והא משכחת ליה אדם אלא נראה דאדם נמי חשוב לאור לבור דראור לאות בהבלה אבל כלים חשיב ליה לקמן אין לאור דלא מזקא להו הבלה ואע״פ דכלים אדמי מפקעי בהבלה כדאמר בסוף פרק הפרה לקמן (דף נד.) מ״מ יש כלים שאין מתקלקלים בהבלה וא״ת והיכי אתי אש אם בבור ואד מאיגר מה לאיגר שכן אין כח אחר מעורב בו מאמר באש דכח אחר מעורב בו דהוי קולא מדפריך בסמוך גבי אבנו וסכינו ומשאו מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו וי״ל דבור שנעשה בלא כח אחר חמור מאבנו וסכינו שלא הזיקו בהליכתן אלא לבתר דייתי ולא נעשו בור אלא ע״י כח אחר אבל אש שהולך ומזיק בהליכתו ע״י כח אחר חמור מבור שאין הולך ומזיק אלא במקומו והא דקאמר בסמוך אש אוכים שכן כח אחר מעורב בו ומייב ה״פ אע״ג דכח אחר מעורב בו וחשיבי ליה כאילו בעצמו עושה את הכל ומייב משום חיליו ה״ג אע״ג דכח אחר מעורב בו חשובים כאילו בעצמו עושה את הבור הזה בלא כח אחר אי נמי היינו דפריך מה לאש שכן כח אחר מעורב בו דידיה [6]חמור יותר שע״י זה הולך ומזיק למרחוק מה שאין כן באבנו וסכינו ומשאו וא״ת והיכי אתו בולהו מאש איגר מה לאש ובור שכן מעשיו גרמו לו כדמפרש לקמן גבי בור המתגלגל ואש נמי מעשיו גרמו לו שהליק האש וי״ל דלא חשיב אש מעשיו גרמו לו כיון שהרוח מסייעו וא״ת מבור ואדם נמי היכי אתו מה לבור ואדם שכן מעשיו גרמו לו וי״ל דאתו מבור ואדם יש לו נופל מן הגג ברוח שאינה מצויה דמייב כדאמר לקמן בסוף פרק שני (דף מ.) וא״ת מבור ורגל היכי אתי מה לבור ורגל שכן היזקן מצוי דלקמן משכינן בור היזקו מצוי וי״ל דאין בור היזקו מצוי עפי מאחרים ולא קאמר לקמן הכי אלא להזכיר מומרא אחת ששה בבור וכומל ואילן: **שכן** מועדין וכו׳. אין לפרש שמשלמין נזק שלם דאם כן קרן נמי אתיא כיון דלא כתיב אלא מפרש ר״ת דמועדין אתחילתן היינו שדרכן להזיק משא״כ בקרן דסתם שוורים בחזקת שימור קיימי למ״ד [7] פלגא דיזקא קנסא ולמ״ד אדרבה קרן עדיפא היינו למ״ד דפלגא יזקא ממונא שדרכו להזיק ולא קיימי בחזקת שימור ולא כמו שפירש הקונטרס דלא איתפרש היכא: [8](גי׳ **להלכותיהן.** הוה מצי למימר דבולהו אינטריך למיכתב דאי לא כתיב אלא הוה נפקא מחד מהנך ובור הוה פטרי בהו כלים ואי ליף מחד מהנך ומאש הוה פטרי בהו טמון) ומתני׳ לא קתני אלא להגדיל תורה ויאדיר: **בור לפטור בו את הכלים.** אגב חורמיה נקטיה דבור לא אתי מבולהו:

אש לפטור בו את הטמון. הוה מצי למימר לחייב בו את הכלים דאש לא אתי מבעלי חיים אלא מחד מיניייהו ובור לפטור בו את הכלים:

לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מיניהו הדר אמר חדא מתרתי לא אתי אמר רבא וכולהו כי שדית בור בינייהו אתיא בולהו במה הצד לבר מקרן משום דאיכא למיפרך מה לבולהו [4]שכן מועדין מתחילתן ולמאן דאמר אדרבה קרן עדיפא שבוונתו להזיק אפילו קרן נמי אתיא אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא להלכותיהן קרן [5]לחלק בין תמה למועדת שן ורגל [9]לפוטרן ברשות הרבים בור [10]לפטור בו את הכלים [11]ולרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור [12]לפטור בו את האדם אדם [13]לחייבו בארבעה דברים אש [14]לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון באש לאתויי מאי לאתויי

מקרן ובור דמי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל קרן יוכיח מה לקרן שכן כוונתו להזיק בור יוכיח וכן אם מקרן ובור בכולן תחילת הדין מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב אלו כולן שדרכן לילך ולהזיק לא כ״ש מה לבור שכן תחילת עשייתו כו׳. וכן אי כתב רחמנא בור ושן אתו בולהו אינך נמי לבר מקרן בהאי דינא מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב רגל ואם לא כל שכן וכן אדם מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בכל אלו בור מוכיח מה לשן שכן יש הגאה להזיקו תאמר בכל אלו בור מוכיח הלא השוה כו׳ אף אי אתיא כל אלו אבל קרן לא אתיא מיניייהו דאיכא למיפרך מה להלא השוה שבבור ושן שכן מועדים מתחילתן תאמר בקרן. וכן אי כתב בור ורגל אתיא בולהו דינא דבור לבר מקרן מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל ואם לא מה לרגל יוכיח מה לרגל שכן היזקו מצוי דכל שעה היא מהלכת תאמר בכל אלו בור יוכיח וחזר הדין הלא השוה כו׳ אף אי אתיא כל אלו אבל קרן לא אתיא דמה להלא השוה שבהן שמועדין מתחילתן תאמר בקרן. וכן אי כתב בור ואם הוה אתו אינך בהאי דינא מבור וכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל ושן ואדם אם מוכיח מה לאם שכן מועדת לאכול בין שראוי לה בין שאינו ראוי לה כגון עצים כלים ואבנים תאמר בשן שאינה מועדת אלא לדבר הראוי לה בור יוכיח שאינו מועד אלא לדבר הראוי לה דבר שאינו ראוי לה מאי ניהו אדם דכתיב[15] ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים [לקמן מח:] דאם נפל בבור אדם וכלים פטור בעל הבור הלא השוה שבהן כו׳ אף אי אתיא שן ואתו אדם ורגל בפלגי דינא דכי אמרת אם מוכיח ליכא למיפרך מה לאם מידי אבל קרן לא אתיא דמה להלא השוה בבור ואם שכן מועדים מתחילתן. ולהכי נקט רגא בור דמחד מחידך לא מצי למימר כי שדית חד בייניייהו אתו בולהו מההוא ומחד מחידך דהא מכל תרי מיניייהו לא הוה אתו לא קרן ולא בור קרן מאם ורגל ושן ואדם לא דמה לבולהו שכן דרכן לילך ולהזיק. ואי קשיא לך לימא כי שדית קרן ביניייהו אי נקט קרן איכא תרי דלא אתי מינה ומחד מחידך דאי נקט לו רגל או שן או אדם בהדי קרן לא אתיא אם מיניייהו דפרכינן מה להלא השוה שבהם שיש בהם רוח חיים וכן בור נמי לא אתיא מיניייהו ואי נקט אם בהדי קרן לא אתיא שן ובור מיניייהו כי פרכינן מה לאם שכן אוכלת אפילו דבר שאין ראוי לה כגון כלים תאמר כשן דפטור על הכלים כדתנן בתמיתין [לקמן יט:] איכא למימר קרן יוכיח ובור נמי לא אתי מיניייהו שכן דרכן לילך ולהזיק מה שאין כן בבור: **ומאן דאמר כו׳.** לא איתפרש [א] היכא: **להלכותיהן.** למה שיש בזה מה שאין בזה: **לפוטרן ברשות הרבים.** דכתיב בהו [שמות כב] ובער בשדה אחר דלא חייבין אלא ברשות היחיד: פלוגתא דרבי יהודה ורבנן לקמן בשילהי פרק שור שנגח את הפרה [נג:]. ודרשה דבור נראה בעיני דכדי נסיב לה דהא בור אינטריכא ליה למיכתב דהא מכל תרי מיניייהו לא נפק דבולהו דרכן לילך ולהזיק לבר מבור אלא איידי דדרים להלכות האחרים נקט לה נמי: **לפטור בו אם האדם.** כדדרשינן [לקמן כח:] שור ולא אדם: **אדם.** להכי כתביה רחמנא: **לחייבו בארבעה דברים.** לענין ריפוי שבת ובושת משא״כ בכל הני: **לפטור בו אם הטמון.** שאם היו בגדים טמונים בגדים פטור המבעיר דכתיב ביה [שמות כב] אז הקמה ודרשינן בשילהי הכונס נאן לדיר (לקמן דף ס.) מה קמה בגלוי אף כל גלוי לאפוקי טמון דלא מה שאין כן בשור ובור ומבעה ורבי יהודה קא פליג התם: לאתויי

מסורת הש״ס

1) לקמן י. מח: עג.; 2) רש״ל [ועי׳ רש״ס]; 3) בס״א: סולהו אינך מיניייהו, ד) [שמות כא]; 5) פי׳ שכן דרכו לילך ולהזיק. רש״ל, ו) [לקמן עו.]. 7) רש״ל מ״ו ופי׳ רש״ל.

הגהות הגר״א

[א] רש״י ד״ה ומאן דאמר כו׳ לא אתפרש היכא. נ״ב הוא בדף הקודם:

רבינו חננאל

אמר רבא ובולהו כי שדיית בור בינייהו אתיין [בולהו מבור ומקרן] בר מקרן כו׳: מה שור ובור שדרכן להזיק ושמירתן עליך אף אני אביא האש. מה לשור שכן יש בו רוח חיים בור יוכיח שאין בו רוח חיים. מה לבור שתחלת עשייתו לנזק שור יוכיח וחזר הדין כו׳ וכן כולן. ואלא למאי הלכתא פלגינהו רחמנא. ואוקמה רבא להלכותיהן. קרן לחלק בין [תמה] למועדת. שן ורגל לפוטרן ברשות הרבים בור לרבנן לפטור בו את הכלים. ולר׳ יהודה לפטור בו את האדם. אש לרבנן לפטור בו את הטמון כדבעינן למימר לקמן. לר׳ יהודה

עין משפט נר מצוה

לז א מיי׳ פ״ב מהלכות נזקי ממון הלכה ל סמג עשין קח טוש״ע ח״מ סי׳ שפט סעיף ו:
לח ב מיי׳ שם פ״ח הלכה ה סמג שם טוש״ע שם סעיף כ ופסיף ט:
לט ג מיי׳ שם הלכה ח טור ש״ע שם סעיף טו:
מ ד ה מיי׳ שם פי״ג הלכה ח סמג שם טור ש״ע ח״מ סי׳ תי סעיף כח:
מא ו מיי׳ פ״ח מהל׳ חובל ומזיק הלכה ל סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ תכ סעיף ג:
מב ז מיי׳ פי״ב מהל׳ נזקי ממון הלכה ח סמג עשין קנ טוש״ע ח״מ סי׳ תיח סעיף יג:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com